

זוטות והערות

עוד לענין חמן

במאסף קדם פרסם פרופ' א. ל. סוקניק רשימה על התרפושות ממגידו, ואף הוא מציע לקרוא את כתבתה: לחמן.

מעתה מקבלת השערה זו תוקף נוסף, לאחר ששנינו הגענו אליה כל אחד בפני עצמו, כי פרופ' סוקניק הראני את רשימתו זו מודפסת זמן קצר לאחר שנסדרה הערתי ונדפסה (בידיעות ט', ע' 78-79), אך לפני שיצאה חוברת הידיעות היא לאור.

ש. ייבין

2.12.42

ψυχή — קבר

במאמרי: כתובת דו"ח יוונית מבית שערים על שנוי מקומה של גלוסקמא, שפרסמתי במאסף יבנה ג', אשר הוקדש לזכרו של אשר גולאק ז"ל, הוכחתי כי ψυχή הוראתה גם נפש (ר' שם, ע' 59), נפשא, בית נפש. ψυχή היא אפוא במקרה זה תרגום המלה השמית נפש. יכולתי להראות רק על מקרה אחד שבו משמשת המלה היוונית עצמה בהוראת קבר, והיא הכתובת מקאבלה שבעג'לון (ר' *Steuernagel, Der 'Adschlun*, S. 410, וע' גם ZDPV 1926, S. 26: ψυχή Ζηνοδώρου ατλ.). אגב דיוני בכתובת זו הבעתי את ההשערה שידי יהודים כתובה, והיא מעידה על קיום ישוב יהודי במקום זה. בכתובת מקאבלה הוראת המונח היא: מקום קבורה. בכתובת מס' 189 מבית שערים, שבה דנתי במאמרי הנ"ל, משמשת ψυχή בוודאות בהוראת ארון או גלוסקמה, או כל כלי קיבול לגופו של הנפטר או לעצמותיו.

והנה עתה יכול אני לחזק את דברי אלה ולקיימם בעזרת דוגמה אחרת של שימוש המלה ψυχή. בכרך VII של QDAP (1938), ע' 57, מודיעה הנהלת בית הנכות הממשלתי על גילוי מערכת קברים בצפון הכפר צאפוריה — ציפורי, בקרבת הדרך לכפר-מאנדה. בקבר יש כוכים אחדים ששנים מהם היו סגורים בלוחות-אבן טוחים. על הלוחות רשומות כתובות בדיו אדומה. על אחד מהם אפשר היה להכיר את המלה ψυχή, ואילו מותר הכתוב לא הצליחו החוקרים לקרוא ער עתה. מתוך כך מתברר שגם כוך (loculus) סומן במלה הזאת, ויש להניח ששימושה של המלה היוונית היה רחב למדי, ממש כשימוש התיבות נפש או קבר. מן הראוי לשים לב לכך, שציפורי אינה רחוקה מבית שערים. עדות חדשה זו להוראת ψυχή מניחה לנו לשער שהשימוש במונח זה היה נפוץ ורגיל בכל א"י, אף על-פי שעדי-כה לא נמצא אלא במקרים נדירים.

מ. שנבה

העירות האסורות אמון ומזי בתחום צור

בספר הישוב¹) מובאה הרשימה הידועה: אילו עיירות אסורות בתחום עכו: שצח ובצת ופי מצובה וחניתה עלייתה וחניתה ארעייתה ובית בדיה וראש מיא ואמון ומזי²). והנה מבלי הכנס בעבי שאלת העיירות האסורות האלה, זמן היותן שייכות לתחום צור וזמן סיפוחן אל תחום עכו, בעיות שבהם טפל ש. קליין ז"ל³), נעמוד כאן על שתי עיירות, שטרם זוהו עד היום, הלא הן שתי העיירות האחרונות באותה רשימה: אמון ומזי.

(1) ספר הישוב, ערוך בידי ש. קליין ז"ל, ערך: תחום עכו.

(2) ר' ירוש' דמאי ס"ב, ה"א: תוספ' ד', ט'.

(3) ר' תוספת למאמרו: מכתבו של ר' מנחם החברוני, ידיעות ו', ע' 29 — 30.